

izhaja, izvenit pomolj, vseh razpisov. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Politično uredništvo: Nebojšina ulica št. 20, I. nadstropje. — Izdajatelj: Dr. Anton Gerbec. — Tisk: Tiskarna "Edinost" v Trstu. — Cena: 20 centov. — Za inostranstvo mesečno 4 lire. — Za naročnike in upravitelje: 1.00.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v štokrošni ene kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. — Oglasi, zahvale, poslanice in vabilo po 1. — Oglasi denarnih zavodov po 1.2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa 1.2. — Oglasi, naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-42.

Primerjajmo torej!

Glasi fašistov "Il Popolo di Trieste" je priobčilo nedavno naslednji poziv na naslov narodnih manjšin v naši državi: "Kar se tiče šol, naj naše manjšine primerjajo kako postopajo Jugoslovenci z nemškimi manjšinami na Kranjskem in Štajerskem, Romuni, Čehoslovaki in Poljaki s svojimi manjšinami! Upati je, da odpro oči in se prepričajo, da se mirnemu razvoju njihovega narodnega življenja ne stavijo nikake zapreke ter da bodo še blagoslovljali Italijo, ko jih pa, hoteli blažiti v strani od svojega narodnega življenja, marveč jih je napravila za ravno-pravne državljane."

Gospoda pri "Popolu" so menda še mladi v političnem življenju in poskočni v svoji nacionalistični gorečnosti, ali tako neprevidni vendar ne bi smeli biti, da stavljajo pozive na tako primerjanje! Prorok Bileam je hotel preklinjati, pa je nehoti blagoslovil. Oni pa, hoteli blagoslovljati manjšinsko politiko v naši državi, izživajo nad to politiko porazno sodbo.

Kar zahteva sedaj "Popolo" od naše narodne manjšine, smo mi v njenem imenu že opetovano podajali izjavo, da bomo mi blagoslovljali Italijo če nas bo tako zatirala, kakor zatirala Čehoslovaka in Jugoslovija svoje narodne manjšine! Na to izjavo navadno ni bilo primernega odziva, pač pa so se zopet ponavljali pozivi, kakršni je gori navedeni v "Popolo di Trieste".

Tako se vrtno neprestano v tem začaranem krogu. Oni nas pozivljajo, naj primerjamo. In ko smo jim ustreli, nas — pozivajo zopet! V tej naši pravdi z italijanskimi glasilom o preteznem zatiranju nemške manjšine v Jugoslaviji pa je nastopila sedaj za nas klasična, prava kronika priča: izpregovorili so — Nemci sami!

Bocenski "Landsmann" (v št. od 23. t. m.) je, ki pripoveduje o položaju Nemcev v Jugoslaviji:

V St. Germainski pogodbi od 10. septembra 1919. je rečeno uvodoma, da je ureditev nekaterih vprašanj v novopridobljenih deželah Jugoslavije mednarodne pomembnosti in v Jugoslaviji da želi iz svoje svobodne volje, nove državljane, brez razlike plemena, jezika in vere, vladati po načelih svobode in pravičnosti.

Čl. 1. prvega poglavja pravi, da imajo naslednji členi od 2. do 8. te pogodbe veljavnost državnih temeljnih zakonov in da ne sme biti v nasprotju s njimi noben zakon, nobena naredba, ali kak drugi vladni ukrep, niti se ne more nobeden teh členov razveljaviti.

Člen 2. obvezuje Jugoslavijo, da vsem državljanom brez razlike rojstva, narodnosti, jezika, vere ali plemena, zajamči popolno možnost razvoja v narodnem življenju. Vsi pripadniki države Srbov, Hrvatov in Slovencev imajo pravico do svojega javnega in zasebnega bogoslužja, dokler ni v nasprotju s javnim redom in dobrim običajem.

Čl. 7. določa, da vsi jugoslovanski državljani brez razlike vere in jezika uživajo iste državljanske in politične pravice, da se jim na podlagi teh razlik ne smejo delati nikake težave pri izvajanju kateregakoli poklica ter da uživajo popolno svobodo glede svojega obrata, svoje vere, svojega časopisa in vsem društvenim in gospodarskim delovanju.

Člen 8. določa, da imajo manjšine pravico ustanovljati zavode, jih voditi in upravljati na svoje stroške inaj že gre za stvari bogocestja ali socialne skrbi, ter da imajo pravico do ustanavljanja šol in drugih vzgojnih naprav, da jih upravljajo, da rabijo v njih brez vsake omejitve svoj lastni jezik ter da gojijo in rabijo svoje bogocestje.

Čl. 9. določa, da se ima v ljudskih šolah,

kjer je znatna manjšina drugojezičnih državljanov, pouk vršiti v materinem jeziku. Ta določba pa ni v oviro, da ne bi jugoslovenska država uvedla državnega jezika kot obvezan predmet. Na ozemljih, kjer je znatna manjšina, ima ta poslednja enako pravico do uživanja fondov, državnih in občinskih prispevkov, določenih v vzgojne, kulturne in dobrodelne namene. Člen 11. pravi, da Jugoslavija vsem določbam navedenih členov, v kolikor se tičejo etničnih, verskih in jezikovnih manjšin, priznava mednarodno obveznost ter dovoljuje, da so pod zaščito Društva narodov. Brez privoljenja večine Društva narodov se te določbe ne smejo spremeniti. Amerika, Anglija, Francija, Italija in Japonska se obvezujejo za slučaj, da bi večina Društva narodov sklenila spremembo določb za zaščito manjšin v Jugoslaviji, da odrečejo takemu sklepu pritrditev. Jugoslavija izreka svoje soglasje s tem, da ima vsak član Društva narodov pravico, opozoriti Društvo narodov, če bi se katera teh določb ne izpolnjevala, ter da more svet Društva narodov primerno okolnostim ukrepati ter izdati smernice, ki jih smatra kot primerne. Jugoslavija privoljuje, da se vsako navzkrižje v mnenju, ki bi moglo nastati med njo in kako drugo podpisano vladjo glede pogodbe, obravnava kot mednarodno vprašanje, ki spada pred razsodišče v Haag, čigar odločitev bo nepreklicna!

"Der Landsmann" pripominja: Ad uvod k pogodbi: Naša vlada se postavlja na stališče, da je vprašanje Nemcev in Slovanov v Italiji zgolj notranje-politična stvar Italije ter da nikogar ne briga, kako ona postopa z nami.

Ad čl. 1. Pri nas razveljavljajo navadna upravna oblastva celo državne temeljne zakone Italije na našem ozemlju. Prefekt v Tridentu je uvedel n. pr. plenjenje časopisov, čeprav more po zakonu Italije le sodnik po rednem postopanju izreči zaplenbo. V Italiji more vsako razobešati nad svojo prodajalno drugojezične napise, pri nas pa prefekt enostavno prepoveduje take napise.

Ad čl. 2. Pri nas bi mogli naši deželani v Spodnjem Poadižju zapeti svojo pesem o "svobodni in polni možnosti razvoja v narodnem življenju" in o "svobodnem javnem bogocestju".

Ad čl. 7. Popolna svoboda prometa, zborovanja društev, tiska — kam je izginila?!

Ad čl. 9. Po zadnjem šolskem zakonu se odpravljajo vse nemške šole v naši deželi. V Jugoslaviji pa dobivajo drugojezične šole, ki morajo obstajati, celo državne in druge prispevke.

Ad čl. 11. Kakor že rečeno, smatra Italija svoje manjšinsko vprašanje kot zgolj notranje-političen problem. To se pravi: ne smatrajo nas niti kot problem, marveč postopajo tako kakor da sploh Nemcev ni v deželi. Mnogi državni uradi občujejo s strankami le italijanski. "Problem" manjšin in drugojezičnega kulturnega razvoja se presekuje s prefekturimi naredbami kot nekakšni gornjeadiški voz. Za manjšine v Jugoslaviji pa jamči kar pet velevlasti in Društvo narodov.

Kaj naj rečemo k vsemu temu? Mi vidimo naše brate v Jugoslaviji radi njihove usode! Radi jim privoščimo to zaščito tem bolj, ker pridobivamo vedno več izkustev na tem polju. Toda, dati moramo izraza svojemu strmenju. Za pravice manjšin v drugih državah se postavlja Italija kot močnejši porok. Jamči kakemu narodu v drugi državi pravice, ki jih je ona sama odvzela nemškemu in slovenskemu ljudstvu na svojem lastnem državnem ozemlju. Na vsak način je to torej kaj čudno poročilo!

nikov državne uprave ter velikih kulturnih in gospodarskih združenj.

Ministrski svet je nato razpravljalo o združenju nekaterih skupin manjših občin na Beneškem v večje občine ter sprejel nekatere spremembe k zakonu o brezplačni oskrbi ubožnih bolnikov v bolnišnicah. Sprejet je bil tudi načrt za odlok za raztegnitev na nove pokrajine kr. odloka od 26. januarja 1923. glede odpustitve in upokojitve nameščencev pri državnih upravah.

Temu je sledila odobritev nekaterih mednarodnih pogodb: 1) Tri pogodbe z Avstrijo, oziroma Jugoslavijo in Poljsko o dolgovih in kreditih; 2) Dva posebna dogovora med Italijo in osrednjo banko nemških hranilnic na Dunaju in zemlji-knjižnim zavodom avstrijskim o dolgovih in kreditih in protokol med Italijo in Avstrijo glede hipoteknega zavoda v Inomestu; 3) Dogovor med Italijo in Avstrijo in Ogrsko, kateri urejuje spore radi dolgov bivšega avstrijskega in ogrskega erarja; 4) Dogovor za razdelitev kreditov in vlog poštne hranilnice na Dunaju, kateri pripadajo ozemljem, ki so se ločili od bivše Avstro-Ogrske in dogovor glede obvez, ki so nastale iz poslovanja stare avstrijske poštne uprave in poštinih uprav nasledstvenih držav; dogovor med Italijo in drugimi državami o pokojninah, ki jih je morala nakazala bivša avstrijska vlada; dogovor med Italijo in nasledstvenimi državami o investiciji avstro-ogrskih vojnih posojil; dva dogovora z Avstrijo, oziroma Jugoslavijo za izročevanje hudodelcev,

pravno zaščito tozadevnih državljanov in za izvršilnost civilnih in trgovskih sodb; dogovor med Italijo in drugimi državami glede državljanstva in več drugih. Sprejet je bil tudi predlog za zidanje hiše za italijansko poslanstvo v Beogradu. Jutri ob 10. uri se bo ministrski svet zopet sestel.

Seja senata

Pravosodni minister Oviglio o potrebi prenosni zakonika in spojitve italijanske zakonodaje v novih pokrajinah.

RIM, 27. Predsednik je otvoril sejo, kakor navadno, ob 15. uri. Po odobritvi zapisnika zadnje seje preide senat k razpravi o prenosni zakonikov. Prvi je povzel besedo pravosodni minister Oviglio. Poudarjal je predvsem o nujni potrebi, da čimprej spoji italijansko zakonodajo z zakonodajo, ki je v veljavi v novih pokrajinah. Res je, da je sistem, ki ga predlagala vlada za prenosno civilnega zakonika in za ureditev trgovskega zakonika ter zakonika za trgovinsko mornarico, popolnoma nov. Vlada ni predložila zbornice podrobnih analitičnih načrtov, ampak je le v glavnih potezih obrazložila načela, po katerih se hoče ravnati; vlada ni ubrala te poti, ker je predolga in je radi aneksije novih pokrajin treba pospešiti spojitve obeh zakonodaj. Kajti v državi sme veljati samo ena zakonodaja; enostavno razširiti italijansko zakonodajo na nove pokrajine ne bi bilo pametno, ker bi to povzročilo veliko zmedo in ker je tudi že dozoril čas, da se izvede prenosna zakonikov. Delo za prenosno zakonikov traja že več desetletij in danes ga je treba le zaključiti. "Že v poslanski zbornici — zaključuje on. Oviglio — sem natančno orisal razlike med italijanskim in avstrijskim zakonom. Treba je ugotoviti, da te razlike obstojijo in da v teh razlikah ko-remini potreba po tretjem zakonu. Našteti hočem le par razlik v družinskem pravu: razlike določil glede posinovljenja, varstva, skrbstva; tako n. pr. prepoveduje it. zakon izsledovanje očeta, dalje je it. zakon nepopoln glede ustanove varstva, posinovljenja, zakona odsotnosti itd. Ravnotako so potrebne prenosne nekatere ustanove v trgovinskem zakoniku: pojem trgovinskega posla poljedelca, trgovske družbe (uvedba družbe z neomejenim jamstvom), uvedba trgovskega registra, trgovske knjige itd. Treba je združiti civilno in trgovsko jurisdikcijo, ki je v novih pokrajinah ločena; dalje je treba poenostaviti civilni pravni red, ki je prekompleksiran. Pri kodificiranju pomorskega prava, bo komisija upoštevala najnovejšo mednarodne dogovore na tem polju. Ob zaključku svojega govora je on. Oviglio omenil, da je dandanes že v navadi, da dajo zbornice vladni polnomoč za prenosno zakonikov; kajti najbolj kompetentna skupščina ni v stanu prenosovati in odobriti kak zakonik in še posebno ne, ako je izvoljiva in razdrapana po političnih preprih in presodkih.

Za pravosodnim ministrom so govorili še sen. Boselli, Garofalo, Vitellio. Nato je senat glasoval o zakonskem načrtu: Pooblastilo vladi, da sme prenosovati civilni, trgovski ter zakonik civilnega prava, reda in za trgovinsko mornarico. Načrt je bil sprejet z 123 proti 44 glasovom. Seja se je zaključila ob 17.30.

Otvoritev rimske zbornice.

RIM, 27. Rimska zbornica prične s svojim zasедanjem v četrtke. V Montecitorioju vlada politično mrtvilo. Na dnevnem redu so nekatere trgovinske pogodbe in pooblastilni zakon.

Španski kralj na Vezu.

NEAPOLJ, 27. Španska kraljevska dvojica je napravila danes izlet na Vezu in v Pompeji. Mednarodna železniška konferenca za določitev tarif za brzovozno blago.

BOLOGNA, 27. Danes je pričela mednarodna železniška konferenca za določitev tarif za brzojavno blago med Trstom in nekaterimi postajami Čehoslovaške republike. Navzočih je bilo 12 odposlancev iz prizadetih držav. Goste je pozdravil v imenu generalnega ravnateljstva italijanskih državnih železnik ing. Mazier. Konferenca bo trajala nekaj dni in se bo vršila pod predsedstvom čehoslovaškega predstavnika.

Važna seja jugoslov. ministrskega sveta

Pašić ozdravel. — Odločitev plenarnih sej parlamenta.

BEOGRAD, 27. V nedeljo je Pašić, ki je že skoro popolnoma ozdravel, v svojem kabinetu predsedoval seji ministrskega sveta, na kateri je minister za zunanje stvari dr. Ninčić predvsem prečital podpisani protokol o razmejitvi z Romunijo. Nato je finančni minister Stojadinović poročal o finančni situaciji države in o delu finančnega odbora. Vlada je sklenila storiti vse, da se razprava pospeši, da bi mogel biti proračunski zakon objavljen do 1. januarja 1924.

Glede francoskega posojila 300 milijonov frankov je vlada sklenila, da bo finančni minister predložil narodni skupščini o tem poseben zakonski predlog.

Nato je minister za notranje stvari Vujičić poročal o razdelitvi države na oblasti. Sklenilo se je, da se vprašanje novih velikih županov, med njimi tudi ljubljanskega, reši do dne 15. decembra 1923. Dalje je vlada sklenila, da mora proračun v narodni skupščini biti sprejet tako, kakor ga je predlagal finančni minister brez novih amandamentov in brez povišanja kreditov posameznim resortom.

Minister Trifunović je poročal o razvrstitvi uradnikov v kategorije. Vlada je po predlogu finančnega ministra sklenila, da se ima najprej izvršiti redukcija in prevedba uradnikov, potem pa razvrstitve po predlogih posameznih ministrov. Redukcija mora biti izvršena najpozneje do 20. decembra 1923.

Kar se tiče sklicanja narodne skupščine, je Pašić izjavil, da bo to vprašanje prepuštil Ljubi Jovanoviću in šefom parlamentarnih skupin. Seje parlamenta se bodo začele najkasneje dne 3. decembra.

Včeraj dopoldne je bil ministrski predsednik Pašić na dvoru ter je poročal kralju o namERAH vlade s parlamentom in o načrtu, da se spomladi izvedejo oblastne volitve. Dalje je bil na dvoru tudi vojni minister general Pešić, ki je poročal kralju o preskrbi vojske s pomočjo francoskega posojila.

Jugoslovenska nota Nemčiji

radi ustavljenih reparacijskih dajatev.

BEOGRAD, 27. Odelenje za štampo je sinoči izdalo nastopni komuniké: Na izjavo, ki jo je podal dne 2. t. m. tukajšnji nemški poslanik v imenu svoje vlade, da Nemčija ne more več nadaljevati plačevanja svojih reparacijskih obveznosti, niti izvrševati ona naročila, na katere je dala gotove dajatve iz kontov, je ministrstvo za zunanje stvari izročilo odgovor jugoslov. vlade tamkajšnji nemškemu poslaniku. Vlada izjavlja, da je v tem vprašanju edino kompetentna reparacijska komisija. Pri tej priliki objavlja ministrstvo za zunanje stvari, da želi jugosl. vlada izjaviti, prej nego pade odločitev reparacijske komisije, da veruje, da bo nemška vlada spoštovala pridobljena prava jugosl. domovine, kolikor se nanašajo na naročila jugosl. države in na jugoslov. oškodovance, v soglasju z že pridobljenimi pravicami na isti način, kakor je to jugoslov. vlada storila napram pripadnikom nemške države.

Angleška vlada proti Radiću

BEOGRAD, 27. Angleško zunanje ministrstvo je na obvestilo jugoslov. poslanstva v Londonu o Radićevih zatrjevanjih v "Slov. Domu" z dne 17. oktobra, da angleška vlada odobrava njegovo delo in celo po gotovih osebah vzdržuje zveze z njim, odgovorilo jugoslov. poslanstvu, da so vse te Radićeve trditve neresnične in brez vsake podlage. Nasprotno! Radić je dobil od angleške vlade preko londonske policije obvestilo, naj ne zlorablja angleškega gostoljublja in da naj se, dokler se nahaja na Angleškem, ne havi več s propagando proti kraljevini SHS. Ako bi se Radić temu varilu ne pokoraval, ga bo angleška vlada dala izgnati.

Konferenca jugoslovenskih sodnikov

Sodniki pretijo z izstopom iz državne službe.

BEOGRAD, 26. V nedeljo ves dan se je vršila v Beogradu konferenca sodnikov iz vse države. Prisotni so bili delegati iz vseh pokrajin. Kritizirala se je posebno razvrstitve uradnikov, posebno pa čl. 101., ki predvideva možnost premeščanja sodnikov. Prisotnih je bilo tudi veliko številno poslancev. V imenu vlade je odgovarjal minister Trifunović, ki je prosil sodnike, naj bodo v svojih zahtevah strpljivi.

Popoldne se je seja nadaljevala ter je bila sprejeta resolucija, ki poudarja, da z uradniškim zakonom in z uredbo o razvrščevanju položaj sodnikov in sodnega osebja ni izboljšan ter da se naj zakon o sodniški čimprej odobri in objavi, s čimer bi se uredile plače in ostali dohodki sodnikov in sodnega osebja, in sicer se v tem zasédanju narodne skupščine. Ako se te zahteve ne sprejmejo, bi nastopila nevarnost za pravosodstvo, ker bi bila večina sodnikov prisiljena, da zapusti sodno službo. Zbor je prepričan, da je za ožvortvorjenje teh zahtevkov podana materialna možnost, ako pa ni, pa naj se ustavi.

Včeraj dopoldne so bili pri ministru pravde odposlanci sodnikov iz vse države. Predložili so ministru resolucije ter mu ustno razložili svoje stališče.

Bolgarsko žito za Jugoslavijo.

SOFIJA, 27. Gospodarska konvencija med Sofijo in Beogradom, določa, da bo Bolgarska na račun vojne odškodnine preskrbel žito za Dalmacijo. Žito bo odposlano iz Burgosa v dalmatinska pristanišča. Beograjska vlada je sklenila, da bo žito služilo edinoletno kritju potreb pasivnih dalmatinskih krajev.

Poplave v Črnigori in Hercegovini.

BEOGRAD, 27. V Črnigori in Hercegovini so vsled deževja reke silno narasle in preplavile bregove. Reka Morača je poplavlila več vasi ter je škoda zelo velika.

Zveza baltičkih držav.

VARŠAVA, 27. "Warsawsky Kurier" prinaša članek, ki se peča z vzroki, ki so dovedli do razpada zveze med Švedsko in Finsko. Finska namerava stopiti v zvezo z Letonsko in Estonijo. Te države, pravi list, vsekakor stremijo za zvezo baltičkih držav, ki naj bi ji pripadali tudi Litvinska in Poljska. Letonski list, ki je Poljski obče naklonjen, pravi, da bi bila Poljska za sporazum dostopna, če bi se Litvinska odločila svojim aspiracijam na Wilno, kajti potem bi se sporazumela tudi v nemelskem vprašanju. Zveza med Letonsko, Estonijo in Litvinsko pa je, tako zaključuje list, brez Poljske nemogoča.

Kaj bo z nemško vlado?

Albert vrnil mandat Ebertu — Zbližanje meščanskih strank.

BERLIN, 27. V Nemčiji se bje ljut boj med posameznimi strankami. Vrgle so Stresemannovo vlado in nimajo moči in junaštva, da bi sestavile novo. Odločno vlogo igrajo ekstremisti, ki se nikakor ne morejo odločiti za svoj stališče napram bodoči vladi. Treznejši državnik, ki uvidevajo današnji težki položaj Nemčije se trudijo, da bi dali političnim stremljenjem ono smer, ki jo zahtevajo današnji zahtevje politični oziri države. Toda kako spravi v sklad strankarske programe s temi oziri? To je vprašanje, na katerega se bodo morali Nemci brezdvomno ozirati, ako nečeto, da se državni voz pogrezne še globlje v blato, v katerega so ga spravile prejšnje vlade, ki so se na vse proleže trudile, da bi se izvile upravičenim zahtevam odškodninskega vprašanja. Odgovorni nemški državnik nimajo enih prostih rok, da bi se ozirali pri rešitvi krize samo na notranje politične razmere in radi tega se je državni predsednik Ebert odločil za nepolitično ministrstvo.

Toda, kakor vse kaže ni računal z dejanskimi razmerami. Veste, ki se širijo v političnih krogih ne obetajo ničesar dobrega. Socijaldemokrati so zavzeli odločno stališče proti Albertovemu kabinetu. Da bi jih Albert pridobil, je po vesti "Montag Post" ponudil ono ministrsko mesto socijaldemokratu Sridekumu, ki si ga lahko izbere po lastni volji. Da bi imel kabinet večjo oporo, je nameraval ponuditi nekaj ministrskih stolic ministrom iz Stresemannove vlade in govorilo se je celo, da bo zasedel ministrstvo za zunanje zadeve Stresemann sam. Tajno pa se je že ščikalo o "nepolitičnem" "političnem" ministrstvu, ki bi bilo že vnaprej obojeno v gotovo propast. Govorilo se je tudi o "zimski vladi", največ pa o vladi meščanskih strank.

Tudi Albertova osebnost sama ni mogla pomirjevalno vplivati na pomirjenje razgretih političnih strasti. Albert je "homo novus" in so ga politični voditelji s katerimi se je Ebert po Stresemannovem odhodu posvetovali odklonili. Vest, da je dobil poverilo za sestavo kabineta, je toraj vzbudila precejšnje presenečenje. Albert ne uživa posebnega zaupanja niti doma niti v tujini. Njegovo ime je v tesni zvezi z nemško propagando v Zedinjenih državah za časa svetovne vojne. Tedaj je bil trgovski atašee v Washingtonu. Širijo se vesti, da se tedaj ni baval samo s propagando, marveč z neke vrste vohunstvom. Bil pa je tako nepreviden, da so prišli razni tajni diplomatisti spisi v roke ameriških oblasti. Danes pa je ameriška beseda prevelike važnosti, da bi jo mogli Nemci prevzeti. Sicer ni včlanjen v nobeni politični stranki, toda desnica sumi, da se približuje socijaldemokratom. Tudi druge stranke niso preveč vnete za njegovo vlado, kajti splošno sodijo, da ne dosega svojega prednika, ki ni mogel kljub svojim boljimi sposobnostim obvladati političnega položaja. Izza političnih kulis se slišijo celo glasovi, da je to samo manever, da bi politiki uvideli, da je vladanje s sedanjim parlamentom nemogoče in da so potrebne nove volitve.

Albert je upal, da izpolni ministrstvo do današnjega dne, toda, kakor izgleda so se njegovi napor, da bi našel dovolj sposobnih mož izjavili. Radi tega se je raznesla vest, da je Albert vrnil poverjeni mu mandat za sestavo nove vlade. Na vrsto pride zopet Jarret, ki je bil že enkrat poklican k državnemu predsedniku.

Bojazen pred novimi volitvami je osobito neprijetno zadela meščanske stranke, medtem, ko je dobrodošla obema najskrajnejšima strankama socijaldemokratov in nemškonalceval. Širijo se vnovič govorice o meščanskem bloku: centum, stranke desnice, socialisti in demokrati. Demokrati pa bodo zahtevali lojalno politiko napram delovnemu razredu.

Po sporazumu v Düsseldorfu

Uspeh Poincaréjeve politike.

PARIZ, 27. Vse tukajšnje časopise je podarjala važnost sporazuma med skupino Stinnes in medzavezniško kontrolno komisijo v Düsseldorfu. Sporazum je toliko večjega pomena, ker bodo po tem sporazumu izginili v najkrajšem času zadnji sledovi pasivnega odpora v zasedenih krajih. Skupina Stinnes namreč predstavlja 80% poreske industrije in z ostalimi 20% je že bil itak dosežen sporazum. Politični krogi pripisujejo sporazum Poincaréjevi spretnosti; dejstvo je, da je zavzela angleška vlada popolnoma pasivno stališče napram pogajanjem. Gotovo je tudi — kakor poroča "Temps" —, da ni vest o sporazumu napravila ravno ugodnega vtisa na angleške vladne kroge. Znano je namreč, da se Baldwin silno boji konkurence nemške industrije, ki bo po tem sporazumu toliko nevarnejša za angleško industrijo. "Angleži — nadaljuje list — so prepraktični in že preveč vajeni kompromisov, da bi se ne znali prilagoditi novemu položaju. Toda zakaj bi se o tej zadevi ne sporazumeli na kakem pogovoru med Parizom in Londonom?"

Vest o sporazumu je dospela v Pariz ravno, ko je Poincaré govoril v zbornici o političnih smernicah vlade; seveda je ta vest veliko pripomogla k temu, da je Poincaré dobil tako sijajno zaupnico.

Podrobnosti sporazuma so itak znane; ustanovitev blagajne, v katero se bodo stekale vse pristojbine, ki jih bodo plačevali industrialci, predstavlja vsekakor glavno posebnost sporazuma. Iz te blagajne bodo zavezniki krili zasledbene stroške. To določbo sporazuma bo morala še ratificirati odškodninska komisija.

ANGLESKO-POLJSKI TRGOVINSKI DOGOVOR PODPISAN.

VARŠAVA, 27. Zunanji minister Dmorski, minister za trgovino Szydłowski in angleški poslanik v Varšavi Maks Müller so podpisali angleško-poljsko trgovinsko pogodbo.

SEJA REPARACIJSKE KOMISIJE ODGOVORNA.

PARIZ, 27. V petek se bo sešla reparacijska komisija, ki bo — kakor zatrjuje „Temps“ — razpravljala o preiskavi plačilne zmoglosti Nemčije. V resnici je tudi reparacijska komisija na svoji seji dne 13. t. m. po poročilih francoskega in angleškega zastopnika sklenila: 1) zaslusiti zastopnike nemške vlade radi gospodarskih virov in plačilne zmoglosti Nemčije; 2) načeti po temu zaslusanju novo vprašanje ustanovitve odbora izvenlecev. Nemški zastopniki so bili zaslusani v petek. Sedaj ima torej priti na dnevni red razprava o predlogu načelnika francoske delegacije za ustanovitev odbora izvenlecev, kateri bi moral ugotoviti plačilno zmoglost Nemčije.

Angleški zastopnik si je pridržal svojo sodbo o tem predlogu. Radi tega se predvideva, da bo potekla petkovska seja reparacijske komisije zelo burno in to se da sklepati tudi iz dejstva, da je bila ta seja napovedana za danes in prav v zadnjem trenutku odročena: to je jasen dokaz, da niso izginila še vsa nesporazumjenja med posameznimi delegacijami komisije. Znano je tudi, da namerava angleški zastopnik vztrajati na stališču, da se morajo vsi dohodki iz Porurja všteti na račun odškodnin. Z drugimi besedami hoče Anglija nastopiti proti temu, da bi si Francija in Belgija pridrževali dohodke iz ruske kotline na račun za okupacijske stroške. V tej točki se pričakuje zelo burna razprava.

Senat zahteva od Polnecarja pojasnila o zadržanju Francije na poslanski konferenci

PARIZ, 27. Komisija senata za zunanje zadeve je imela sejo, kjer je poročal Poincaré o zunanje-političnem položaju. Do te se je prišlo po prizadevanju nekaterih senatorjev, ki so hoteli interpretirati vlado o zadržanju Francije tekom pogajanj poslanske konference. Pri tem je treba poudariti, da nima vlada v senatu tako močne večine kakor v poslanski zbornici, ki je baš pred par dnevi po razpravi o istem predmetu skoro soglasno izrekla Poincaréju svoje zaupanje. Interpelacija je predložil radikalec sen. D'Estournelles De Constant, ki je zahteval pojasnila o vzrokih in posledicah osamljenosti Francije. Poincaré je obširno poročal o tem vprašanju ter izjavil, da je popustil že do skrajnosti napram zaveznikom, ker se hoče na vsak način izogniti izolaciji Francije ter ugotoviti vezi med državami sporazuma. Kljub tem pojasnilom ministrskega predsednika je sen. D'Estournelles zahteval,

da se mora o njegovi interpelaciji razpravljati na javni seji.

Pred padcem grške monarhije

Kralj Jurij se pripravlja na odhod v Bukarešto.

ATENE, 27. V Grčiji postajajo razmere vedno bolj zapletene. Nedavno smo poročali, da so nekatere stranke zahtevale, naj se še pred volitvami vrši ljudsko glasovanje za ali proti monarhiji. Toda vlada in ugledne osebnosti nekaterih velikih strank se niso strinjali s to zahtevo. Tembolj pa je stopilo to geslo na plan pri volitvah v borah. Republikanska stranka je sklicala veliko zborovanje, kjer je bila sprejeta resolucija, ki zahteva odstop luksemburške dinastije in poziva vlado, naj izjavi pravice, ki jih ustava prepušča monarhiji, dokler se ustavno vprašanje končno ne reši. Odposlanec, ki so izročili resolucijo polkovniku Plastirasu, je slednji izjavil, da stoji vlada na stališču, naj se vzpostavi režim, ki ga zahteva večina državljanov, toda v danih okoliščinah si vlada ne more prisvojiti pravic, ki so ustavno zajamčene monarhiji. Monarhije ni mogoče nadomestiti z republiko, ako se za to ne izreče ves narod. Vlada želi, da pride čimprej do volitev, da lahko parlament vpraša narod za njegovo voljo. Ljudsko glasovanje pred volitvami bi ne odgovarjalo ljudski volji in vlada bo na vsak način izvedla volitve. Vendar se do zveza, da je usoda luksemburške dinastije zapetena. Kralj Jurij, ki se je že nedavno izjavil pripravljenega zapustiti državo, je ukrenil vse potrebno za odhod v Bukarešto.

Kemal paša in soproga zastrupljena.

PARIZ, 27. Iz Carigrada došle vesti pravijo, da so skušali zastrupiti Kemal pašo in njegovo soprogo. Vendar pa se je domačemu zdravniku posrečilo, da ju je rešil iz velike nevarnosti.

Velikanska rudniška nesreča v Ameriki.

NEW YORK, 27. Včeraj jutraj se je pripetila v Bentonu (Illinois) velika nesreča v rudniku Orient. Ta rudnik je zelo bogat na premog. Do eksplozije je prišlo v času, ko se je nahajalo v rovin 922 delavcev. V rovin je ostalo 60 rudarjev, ki so najbrže mrtvi. Rešilnega dela se je udeležilo vse polno prostovoljnih družb.

Italijanska ladja se potopila v Črnem morju. - 23 oseb utonilo.

DUNAJ, 27. Iz Bukarešte poročajo, da je italijanski parnik Mario zadel nedaleč od ruske obale v Črnem morju ob mino ter se potopil. Vse moštvo, obstoječe iz 23 oseb, je utonilo.

DNEVNE VESTI

† Josip Stritar

Iz Rogaske Slatine prihaja tužna vest, da je tamkaj preminil v nedeljo 25. t. m. zvečer ob 21 veliki slovenski pesnik in eden naših največjih književnikov — Josip Stritar. V soboto zvečer je sivi in častiljivi pesnik težko oboljel na plućnici. Sprčo visoke starosti velikega bolnika je bilo takoj jasno, da se je bati vsak hip katastrofe. V nedeljo dopoldne je bilo bolniku nekoliko odleglo, a popoldne se je njegovo stanje zopet poslabšalo in pesnik-starec je stopil v agonijo. Ob 12.30 je se navzoče vprašal z razločnim glasom: „Koliko je ura?“ V težki borbi s smrtjo je tudi vedno povpraševal po svoji ženi: „Kje je moja žena?“ Pesnik so stregle ob smrtni postelji dame iz Rogaske Slatine, katerim se je za vsako postrežbo tiho zahvaljeval: „Hvala, hvala!“ Ob 20.30 je začelo močno hropenje in ob 21 je pesnik mirno za vedno zatisnil svoje oči.

S Stritarjem lega v grob velikani, ki je ostal na vseh poljih svojega obsežnega in mnogostoranskega delovanja v slovenski književnosti in naši slovenski kulturi sploh trajne in neizbrisne sledove. Njegovo reformatorsko delo na polju slovenskega pesništva in književne kritike, njegov nastop kot voditelja književnega pokreta v 70—80 letih in kot enega najvplivnejših preoblikovalcev slovenskega jezika spada med največje dogodke v naši kulturni zgodovini. In ta njegov nastop nosi na sebi vse znake določenega književnega in kulturnega poslanstva, visoke misije, ki jo je Boris Miran sijajno in na veliko srečo vsega slovenskega naroda, kateremu je postal na ta način eden največjih kulturnih preporočiteljev, buditeljev in učiteljev. Josip Stritar je — pravi literarni historik Dr. Prijatelj — centralna postava slovenske literature... Držal je v rokah vse niti, ki se ovijajo najrazličnejših pagon leposlovja: lirike, epike, dramatične, književne, umetniške, socialne in politične kritike.

Stritar je bil obenem svojemu narodu učitelj in vzgojitelj. Po njegovi pobudi in zamisli se je ustanovil prvi slovenski književni mesečnik „Zvon“, okoli katerega so se zbirali pod njegovim okriljem največji in najboljši sinovi slovenskega naroda kakor Levstik, Jurčič, Gregorčič, Tavčar in dr. Kot kritik je odkril Slovencev Prešerna in osvobodil slovensko književnost kvarnega in nezasušenega vpliva, ki ga je imel nanjo Koseški s krogom svojih obduovalcev. S kratkimi in kakor smo že omenili — je Stritar nastopil s silo velikih reformatorjev, katerih delo prodira v stoletja in objema s svojimi plodnimi posledicami vse plasti in vse sloje narodnih množic. In ako stoji danes slovenska književnost in slovenska duševna kultura sploh na oni častni stopnji v krogu drugih kulturnih narodov, gre glavna zasluga reformatorskemu delu Josipa Stritarja, ob katerega grobu plače danes vse slovensko ljudstvo brez razlike političnih mej, ki ga ločijo.

Z Josipom Stritarjem se je preselil v večnost velikani, kakršnih je premoč slovenski narod le malo, obenem tudi eden največjih dobrotnikov našega naroda. Slovensko ljudstvo mu bo ohranilo neizbrisno hvaležnost in dokler bo živel slovenski rod, bosta slovenski med nami Stritarjevo ime in njegova slava.

Josip Stritar, s pesniškim imenom Boris Miran, se je rodil 6. marca 1836 v Podsmreki pri Vel. Laščah na Dolenjskem. Bil je torej ožji rojak Trubarja in Levstika. Otroška leta

in lokalnih oblasti. Iz Maribora je vlak s Stritarjem krenil v Rogaske Slatine.

V Rogaske Slatini je Stritar bival v vili Jančkomir, ki je bila po svojem novem stanovanju prekrščena v „Stritarjev dom“.

Nestorja slovenskih pesnikov in pisateljev so položili včeraj jutraj v Stritarjevem domu v Rogaske Slatini na mrtvaški oder. Truplo je posuto s cveticami, njegova prsa krasi red sv. Save III. razreda. Ob krsti opravi Rogaske Sokol častno stražo. Vest o Stritarjevi smrti se je bliskoma raznesla po Slatini in okolici in v nedeljo je ves dan prihajal narod iz vseh strani, da se pokloni manom velikega slovenskega moža. Šolska mladina ga je dopoldne obiskala korporativno.

Josip Stritar, ki je bil častni mešan Ljubljane in Rogaske Slatine, bo pokopan v Ljubljani. Ljubljanska občina je odpelala že včeraj v Slatino svojega odposlanca; da odredi vse potrebno za prevoz. Pogreb iz Stritarjevega doma se vrši danes ob eni uri popoldne na rogaski kolodvor, odkoder se odpelje vlak z zemskimi ostaniki velikega pokojnika ob tri četrti na dve popoldne in prispe ob sedmih zvečer v Ljubljano.

V četrtek dopoldne položijo Stritarja v ljubljanskem Narodnem domu na mrtvaški oder, popoldne pa se bo vršil pogreb na državne stroške. Rogaske Slatine, katere častni občan je bil po ko nik, odpošlje k pogrebu v Ljubljano svoje posebno zastopstvo. Tudi vsa ostala slovenska mesta, številne korporacije in društva iz vseh krajev Slovenije pridejo v četrtek v Ljubljano, da izkažejo zadnjo čast Borisu Miranu.

Občni zbor pol. društva „Edinost“ v Trstu se bo vršil dne 16. decembra 1923. v uredniških prostorih lista „Edinost“. Začetek ob 10. uri.

Ali je prišla za Trst res doba novega pravega?

Polemike v tržaških listih o pretveznem obnovenju prometa v tržaški luki se nadaljujejo. Eni trdijo nadalje, da smo res na pragu nove srečnejše dobe, drugi pa, da so to le pozicij varanja nepoučene javnosti. Priznavajo sicer, da se je promet v tržaški luki v zadnjih tednih precej pomnožil, pravijo pa, da se temu dejstvu ne sme pripisovati prevelike važnosti, ker je ta pomnožitev le slučajna — z ozirom na dogodek v Nemčiji na škodo luke — v Hamburgu — in da ne moremo videti v njej znak trajnosti zboljšanja. Vrh tega ni prineslo nikake koristi tržaškemu trgovcu. Ne trgovci, ne uradniki, ne težaki, zaposleni pri tržaških trdnjah, niso imeli nikakega deleža pri tem. Le par sto težakov v pristanišču je imelo korist pri razkladanju iz vagonov in nakladanju na parnike. Vse tisti pomožni promet je dala namreč le prevozna trgovina, od katerega je imelo tržaško tržišče le bore malo dobička.

Tisto varanje s pretveznim nastopom boljših časov pa donaja še neko drugo nevarnost. More namreč vzbuditi v Rimu domnevo, da smo začeli v Trstu plavati v izobilju, ali pa jim vsaj dati pretvezo, da bodo odklanjali vse zahteve Trsta, če: kaj bočete še, ko sami priznavate, da je Trst zopet v polnem razvoju! Pa konkurenčne luke v kraljestvu. — Benetke, Genova, Bari —, ki itak vedno kričijo, da je Trst njih največji škodljivec?! Dalje je nevarnost tudi v tem, da bi mogel krik o pestrem gospodarskem življenju v Trstu, privabiti iz starih pokrajin še več brezposelnih, kakor da jih nimamo že dovolj med domačim tržaškim delavstvom.

V prejšnjih časih ni bil Trst samo prevozno tržišče. Blago, ki je prihajalo semkaj se ni samo razkladalo iz vagonov in nakladalo na parnike, temveč so se tu tudi sklepale kupčije, blago se je spravljalo v skladišča in se je tu obdelovalo. Od tega dela ni danes skoro sledu več. Vse obsojbe vredno je torej, da se vzbujajo nade, ki se ne bodo mogle tako hitro uresničiti. Veliko boljše bi bilo, če bi govorili — resnico in če ne bi tisti pomožni promet iz zadnjih par tednov pripisovali več vrednosti, nego jo ima v resnici.

Španski kralj — častni korporal fašistovske milice. Vrhovni poveljnik fašistovske milice general De Bono je izročil kralju Alfonzu znake častnega korporala fašistovske milice.

Društvene vesti

K. Schönbauer: „Zemlja“. Komedija v treh dejanjih. Prevredel M. Skrbinec. — Imeli smo priliko videti to igro že pred leti v bivšem nar. gledališču. Veliki uspeh, ki ga je takrat žela, bo prav gotovo še vsem v živem spominu; dobro, mojtrosko delo pokaže pač že samo svojo vrednost. Kot javljeno, otvori z „Zemljodram“ odsek M. D. P. — Sv. Jakob v nedeljo 2. decembra svojo letošnjo zimsko sezono in sicer v dvorani DKD. Pričetek ob 17.30. Podrobnosti v četrtični številki.

M. D. P. — Sv. Jakob. Danes vaje. Tehnična seja odbora se bo vršila v četrtek ob 20.30.

„Glasbena Matica“. Nocoj ob 20. odzvoza seja.

Iz tržaškega življenja

Samomor brezposelnega pomorskega strojnika. Na žalosten način je včeraj jutraj končal svoje življenje pomorski strojnik Dominik Michich, star 33 let, stanujoč s svojo staro materjo v hiši št. 3 na trgu Cornelia Romana. Mož je bil že del časa brezposeln in poleg tega ga je še mučila huda nevrastenja. Toda borba za obstanek ga je upehala; izgubil je veselje do življenja. Obupan nad svojo nemilo usodo se je včeraj v prvih jutranjih urah oesil. Došli zdravnik je ugotovil samo še smrt. Truplo so prepeljali v mrtvašnico mestne bolnišnice.

Nesreča valed zakurjene peči v spalnici. Resni nevarnosti je bila predinočnim izpostavljen družina Lunich, stanujoča v ulici S. Francesco št. 34, obstoječa iz 34-letne Amalije, njenega moža in treh otrok v nežni mladosti. Predinočnim je mož, predno se je podal k počitku, zaprl ključ pri cevi peči, ki je ogrevala sobo, ko je ogenj že gorel v peči. Včeraj jutraj je mož, ki je spal v drugi sobi, prišel v ono, kjer so počivali otroci in žena, zapazil, da se vsi počutijo slabo. Vzduh v sobi je bil neznošen. Mož je odprl okna ter hitel na rešilno postajo prosit za zdravniško pomoč. Prišli na lice mesta, je zdravnik dognal, da gre za ogljenčevno kislino, ki je tekom noči puhtela iz zaprte peči ter napolnila sobo. Vsi štirje zastrupljeni so prišli kmalu zopet k sobi; ostali so v domači oskrbi.

Književnost in umetnost

Uredništvo reške revije „Delta“ nas naproča, da naznamo, da bo tekom tega meseca izšel „Fascicolo spirituale“, urejen od gg. Pietra Zanfonguinija in Avgusta Hermeta. V tem zvezku bodo zbrane, prvič v Italiji, dela najbolj izrazitih predstavnikov italijanskega mistično-spiritualnega prepoveda. Zvezek, ki bo vseboval kakih 100 strani, bo stal 6 lir. Naročnino sprejema uprava „Delta“ na Reki.

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem trgu.		
ogrške krome	0.11	0.18
avstrijske krome	0.0325	0.0330
čehoslovaške krome	67.	67.50
dinarji	26.17	26.35
leji	11.50	12.
marke	—	—
dolarji	29.90	28.
francoski franki	125.	125.50
švicarski franki	401.	404.
angleški funti papirni	100.80	101.

Vera Buretić
Josip Sandalj

vjenčani
Boljun 28. XI. 1923 Lupoglava 643

Mali oglasi

POROČNA soba, predvojno delo, iz trdega lesa, vzmeti, zimmice po nizki ceni vsled odhoda. Corso Garibaldi 29 vrata 6 1656

ZABNICE, ključavnice, ključi, mizarske klopi, oblihi, pile, žebliji, vijaki itd. Zaloga železnine, Via Filzi 17. 1627

UCENEC za trgovino z mešanim blagom, se išče. Prednost imajo učenci ubožnih starišev. Naslov pri upravnistvu. 1655

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Dobra postrežba. Cene nizke. Govori slovensko. Via Giulia 29. 1647

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 58

MLAD URADNIK išče primerno meblirano sobo v bližini trga Oberdan. Ponudbe pod „Uradnik“ na upravništvo „Edinosti“.

PREDNO PRODATE zlato in srebro, vprašajte cene veliko zlatarno — urarno via Giacinto Gallina 2 (nasproti hotela Moncenisio). Velika izbira predmetov za darove. Popravila. Cene nizke. 25/2

Zobozdravnik

dr. Lojz Kraigher
specialist za bolezni v ustih in na zobeh — sprejema —

V Gorici na Travniku 20 (Piazza della Vittoria 20) od 9-12 in od 3-5. (68)

Antonio Cerneca

LIVARNICA železa in kovin. — V skladišču Via Enrico Toti št. 4, tel. 438 vedno v zalogi:

Plošče za štedilnike, različni v pečice, zaklopnice za ližake, bronasti drogi, podgrejniaki in medeni drogi za zavese. Sprejemajo se vsakovrstna naročila.

NAPRODAJ!

Velika zidana 80 m dolga enonadstropna hiša, nad njo 6 oravov gozda, v Zidanem mostu na štajerskem, pri kolodvoru, križišču glavnih prog v Jugoslaviji. V hiši se nahaja nad 40 let obstoječa živahna trgovina z mešanim blagom, se po ceni s trgovino vred radi boleznj proda. V hiši so velika skladišča za 20 vagonov žita, jako priprava za veletrgovino z žitom in moko. Zelo ugodna prilika za rojaka, ki ima veselje do trgovine na drobno in debelo. Podrobnosti izveste pri Ludviku Smoletu, Ljubljana, Škrabčeva ulica 4 Jugoslavija. (644)

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine Via Cunicoli 8, na drobno in za družine Via Giuliani 32. Telefon 19-80.

Priporoča se lastnik FR. ŠTRANCAR.

Najvišje cene plačujem za

K O Ž E
kun, zlati, lisic, dihurjev, vider, jazbecov, mačk, veric, krto, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10 II. nadst., vrata 16 Sprejemajo se pošiljave po pošti.

BANCA ADRIATICA

Ustanovljena leta 1905.
 Delniška glavica Lit. 15.000.000 — popolnoma vplačana.
 Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). — Podružnici: ABBAZIA, ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo

potom zaveznega zavoda

Jadranska Banka v Beogradu Ljubljani in Zagrebu

in njenih podružnic v glavnih mestih Jugoslavije.

Baje kreditne za nakup blaga, subvencije na blago, finansijske račune, informacije. Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena plana in druge operacije po najugodnejših pogojih.